

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปี 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประเมินสถานการณ์ของภาคเกษตร จากการพัฒนาการเกษตรของประเทศที่ผ่านมาว่า มีอัตราการขยายตัวในลักษณะ “ถดถอย” ลง โดยสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติในสาขาเกษตรได้ลดลงจากร้อยละ 33.8 ในปี 2503 เหลือเพียง 14.4 ในปี 2533 และสัดส่วนสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ยังคงพึ่งรายได้จากสินค้าเพียงไม่กี่ชนิด เช่น ข้าว ยางพารา ข้าวโพด มันสำปะหลังและอ้อย เท่านั้น ใช้น้ำที่ดินเพื่อการเกษตร ร้อยละ 62 ของที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียวหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรไม่มีทางเลือกทางการเกษตร นอกจากนั้นแล้วยังพบจุดอ่อนของระบบในการพัฒนาการเกษตร คือ ประการที่ 1 ระบบวิจัยและพัฒนาการเกษตรไม่เอื้อต่อการเพิ่มทางเลือกทางการเกษตรตามประเภทปัญหาของดิน และน้ำที่เกษตรกรประสบอยู่นอกจากนี้แล้วมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานซึ่งมีลักษณะแยกกันวิจัยและพัฒนาการเกษตร ประการที่ 2 ระบบการขยายผลการวิจัยและพัฒนาการเกษตร(ทางเลือก)ส่วนกลางเป็นฝ่ายกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะการพัฒนาจากบนลงล่าง ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มและการตัดสินใจของเกษตรกรเอง ประการที่ 3 ระบบสินเชื่อการเกษตรเป็นระบบสินเชื่อระยะสั้นมากกว่าสินเชื่อระยะยาว ในปี 2532 สินเชื่อการเกษตรระยะยาวของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีเพียงร้อยละ 16.2 ของจำนวนสินเชื่อทั้งหมด สินเชื่อระยะสั้นไม่สนับสนุนในการฟื้นฟูภาคการเกษตร เนื่องจากไม่เป็นการช่วยให้เกษตรกรมีทางเลือกขึ้น โดยเฉพาะทางเลือกที่ต้องการระยะเวลาในการลงทุน ต้องการสินเชื่อระยะยาว ไม่ทำให้เกิดการใช้แรงงานมากขึ้น และไม่ได้ทำให้ความต้องการขยายที่ดินทำกินลดน้อยลง

ระบบส่งเสริมการเกษตร เป็นการส่งเสริมในลักษณะกำหนดแผนให้เกษตรกรเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐ มากกว่าช่วยเกษตรกรให้มีความเข้าใจทางเลือกตามระบบ “แผนการผลิตของเกษตรกร” และตัดสินใจตามศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละคน

เหตุผลที่เลือกจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่ ของจังหวัดประกอบอาชีพทางการเกษตรซึ่งผลผลิตในด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดคือ ถั่วเขียว อ้อย ข้าว และไม้ผล ซึ่งคิดเป็นพื้นที่รวมถึง 3,295,470 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 2539 : 5) ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนับว่ามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ประชากรของจังหวัดกำแพงเพชร มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

2. จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาสูง และมีสำนักงานเกษตรอำเภอครบทุกอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอและกิ่งอำเภอเหล่านี้ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยนำเอาการวิจัยทางเทคโนโลยีเกษตรอันทันสมัยไปถ่ายทอดและเผยแพร่แก่เกษตรกรอันเป็นผลให้เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างดีที่สุด

3. จังหวัดกำแพงเพชร เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาของภาคเหนือตอนล่าง นอกจากนี้จังหวัดกำแพงเพชรยังมีวัฒนธรรม ค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งประชากรส่วนมากในภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบนมักจะปฏิบัติเช่นเดียวกัน ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลางตอนบนได้

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่ต้องสุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะประชากรที่ศึกษามีจำนวนไม่มากนัก การที่ประชากรจำนวนไม่มากและเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดนั้น นำชัย หนูผล (2531 : 52) ได้กล่าวว่า “งานวิจัยใดที่มีขนาดของประชากรเป้าหมายไม่มากเกินไปเกินกำลังความสามารถอยู่ในวิสัยที่จะศึกษาเก็บข้อมูลได้ทุกหน่วย ก็ควรจะศึกษาประชากรทั้งหมดเพื่อความถูกต้องแม่นยำ” ดังนั้นหน่วยงานของการวิเคราะห์(unit of analysis) ในครั้งนี้ได้แก่ตัวบุคคลคือ เกษตรตำบลที่ประจำอยู่ในสำนักงานเกษตรอำเภอและกิ่งอำเภอในจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งสิ้น 86 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัด 2539 : 10)

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงแผนงานและโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรตำบลที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และแนวทางการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของโครงการต่อไป

นิยามศัพท์

- **ความคิดเห็น** หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

- เกษตรตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอและกิ่งอำเภอ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานรับผิดชอบการดำเนินงาน ด้านส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร

- โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร หมายถึง โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ระหว่างปี 2535 - 2539 ในพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก 42 จังหวัด และพื้นที่เป้าหมายปกติ 73 จังหวัด